

АНАЛІЗ ВИДІВ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ПДФО

*Олексіч Ж.А., канд. екон. наук
Науменко Р.О., здобувач вищої освіти
Сумський державний університет*

Одним із ключових питань бюджетоутворення є забезпечення достатнього за обсягами та своєчасного наповнення доходної частини бюджету країни. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) виступає в ролі одного з основних бюджетоутворюючих податків та відіграє значну роль у перерозподілі доходів громадян та забезпеченні фіскальної достатності бюджету. Даний податок є соціальним регулятором, адже через сплату цього податку встановлюється зв'язок між платником та державою.

ПДФО, як загально-національний податок має свої фактори впливу. Під факторами прямого впливу розуміються фактори, зміна яких безпосередньо призводить до зміни обсягів надходжень до бюджету. Доцільним є проведення аналізу впливу цих факторів на складову надходжень ПДФО.

Розглянемо ці фактори за групами: економічні, політико-правові, демографічні та соціально-культурні (таблиця 1).

У світовій практиці, багато вчених також вважають важливим фактором існування та відсоток неформальної або незареєстрованої зайнятості. Дослідження проведення в 2017 році комісією європейського союзу, вказують, що незареєстрована зайнятість в ЄС складає 16,4 % від ВВП, при цьому найбільшу частину тіньовий сектор має в країнах з найменшим економічним розвитком [2].

Окремої уваги заслуговують також індивідуальні фактори, такі як система сплати податків, існування системи штрафів та відповідальність за їх ухилення, простота податкової системи для розуміння громадянами, разом з незадекларованою зайнятістю мають значний вплив на надходження ПДФО. Але оскільки ці фактори не мають чіткого цифрового значення, використання їх в дослідженні неможливе.

Таблиця 1

Види факторів впливу на надходження ПДФО

Тип фактору впливу	Види впливу
Економічний	<ul style="list-style-type: none"> – рівень економічного розвитку країни в цілому та окремих адміністративних одиниць; – рівень платоспроможності населення; – рівень перерозподілу ВВП; – рівень інфляції; – рівень середньої заробітної плати; – ставка банківського відсотка за депозитами та кредитами; – кон'юнктура грошового ринку та динаміка валютного курсу.
Політико-правовий	<ul style="list-style-type: none"> – розподіл податкових надходжень між рівнями бюджетної системи; – наявність фінансових санкцій та податкових пільг; – рівень автономії місцевих бюджетів; стабільність податкової системи.
Демографічний	<ul style="list-style-type: none"> – частка зайнятого населення та рівень безробіття; – чисельність населення; – міграційний рух населення.
Соціально-культурний	<ul style="list-style-type: none"> – податкова культура населення та платіжна дисципліна; – ставлення людей до праці та якості життя.

Джерело: узагальнено на основі [1]

Доведемо гіпотезу про те, що ВВП, зайнятість, інфляція та середня ставка податку мають істотний вплив на надходження ПДФО до бюджету.

Для виконання розрахункової частини роботи використаємо програму STATA. Методика кореляційного аналізу пов'язана з лінійним регресійним аналізом, який є статистичним підходом для моделювання зв'язку між резуль-

тативною змінною та однією або кількома пояснювальними або факторними змінними. Позитивний коефіцієнт кореляції означає, що дві змінні мають тенденцію рухатися в одному напрямі: зі зростанням факторної змінної, зростає і результативна змінна, і навпаки. Чим більший коефіцієнт, тим сильніші відносини. Від'ємний коефіцієнт кореляції означає, що вони мають тенденцію рухатися в протилежних напрямках: зі зростанням факторної змінної, зменшується результативна змінна, та зі зменшенням факторної змінної, збільшується результативна змінна. Результати кореляційного аналізу факторів наведений в таблиці 2.

Таблиця 2

Кореляційний аналіз факторів

Variables	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1) ПДФО	1.000				
(2) ВВП	0.986	1.000			
(3) Зайнятість	0.847	0.889	1.000		
(4) Інфляція	-0.165	-0.226	-0.171	1.000	
(5) Сер. ставка	0.116	-0.050	-0.131	-0.480	1.000

Результати кореляційного аналізу вказують на те, що всі фактори окрім інфляції мають позитивний вплив на надходження ПДФО до бюджету, ВВП та зайнятість мають значний вплив, в той час як ставка податку відносно незначний. Зростання темпів інфляції, як негативний фактор зменшує і ВВП, і зайнятість, і надходження ПДФО

Перелік посилань:

1. Богуславська А. О., Набатова Ю. О. Фактори впливу на обсяги податкових надходжень місцевих бюджетів. *Ефективна економіка*. 2017. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5773> (дата звернення: 26.04.2020).

2. An official website of the Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database> (дата звернення: 26.04.2020).